

Zas Latweefchu draugs.

1843. 27 Mai.

21ma lappa.

J a u n a s s i a r a s.
Is Rihges. Zas flimneeks, pahr to mehš preeſchajā lappā ſtahtijam, ka wiſch karſtā gultā bija iſmettees zaur lohgu, irr tof pehz maſ deenahm nomirris. Widſemmes walbiſchanaſ, teefa ſluddina, ka eekſch Rihges arri ſcho gaddu willaſ, tirguſ buhſchoht, un prohti, no 20taſ lihds 22traſ Zuhni, un ka teem pahrdewejeem, kam patihk, ſawas willaſ ſtahdigt paſchā tirguſ-platſchi, jau pee laika ja-peemelbahſ pee kommiſſionehra-kunga Ewerts, kaſ ſawā paſchā namindā pee leelaſ ſmilſchu-eelaſ dſihwo, un kam tad, ſinnamſ, par ſawu gahdaſchanu arri kaħdſ maſ ſumſ peenahkaħſ.

Is Berliħnes. Tur teem Wahz' ſemneekem ta mohde, pilſſeħtneekem peenu un freimu ne ar ſirgeem peeweff, bet ar leeleem ſunneem, ko wiſni aiſjuhds maſ ſeem ratteem preeſchā, un kureem wiſni itt labbi iſmahzijuſchi, toħſ aiſwiltk, ka ſirgi. Bet walbiſchana, ſinnadami, ka daudſreik, ſewiſchli pa waſſaraſ laiku, ſunni paleek traħki, irr pawehlejuſe, lai zittadi ar teem ne brauz, ne ka kaħd teem riħk iſ ap mutti. Bet kaſ to doħſ! Un tā naw briħnumſ, kaħd tur weħl daſchreiſ nelaiħne zaur ſunneem noteek. — 9tā Mai preeſch puſſdeenas atnahze weenſ peena puifſ ar ſawāħm prezzehm uſ pilſſeħtu, apſtaħjaħſ uſ paſchaſ eelaſ, un eeneffe weenu trauku peena kaħda namma eekſchā. Sunſ, eejuhgtſ, ſtaħweja kluffu, bet kaħd weenſ maſſ puifſſ no 5 gaddeem ratteem gahje garram, tad wiſch tam neſcheħliħi krite wirſu, eekohde tam ziſkā un rauſtiħa to no weenas puſſeſ uſ oħtru. Mabbaga beħrniſaſch, ſawāſ iſbaillēſ weenreik gan kaħwahſ waħkā, bet ſunſ oħtru reiſ tam uſmettaħſ un ſaploħſiħa ziſkaſ un iħruſ. Zik ar leelaħm mohkaħm kaħdim iſdewaħſ, to nelaiħmiħu beħrnu no wiſna mutteſ iſglahbt. Scho tuħliħn eeneffe krankeħn-hauſē un to ſunnu nodewe lohpu doħtereem, lai jel gruntigi iſmelle, woi pee wiſna ne atroħdo-teeſ ſiħmeſ, ka wiſch jau traħſ. — Ak ar kaħdahm leelaħm beħdahm beħrniſa wez-gali ſcho ſinnu buħſ ſareħmuſchi! — Bet kaut jel ta arri buħtu par maħziħu wiſſeem teem zilwekeem, kaſ ſunnuſ turr, ka tof ſew un zittuſ ſargatu no nelaiħmeſ!

Is Miħkenēſ pilſſeħtaſ, Baletu ſemne. 14tā lappā mehſ ſtahtijam pahr to jaunu Wahz' ſemneeku-meitu Baletu walſti, kaſ nu jau pahr 11 gaddeem ne no zitta ko dſihwo, ne ka no tiħra uħdenſ, un ko tadehk tee doħteki bija likkuſchi atweſt Miħkenē, griħbedami tur ſcho leetu jo gruntigi iſmelleħt un pahrdohmaħt. Un luħk', taggad wiſni jau wiſſi pahreleezinajuſcheeſ, ka teeſcham effohk taiſniba. Zik wiſni

nas sohbus apstattijuschi, wiina teize, ka nu wairs ne brühnjotees; wiinaas wehders barribu arri ne mas ne spehjoht eenemt, jo wiina ir to finalaku, plahnaku maifes, reeziau, ko eerihjufe, atkal iswehmjoht ahrâ. Wiffas wiinaas sarnas effoht sa-angus schas, ka ne kahds ehdeens ne warroht eet zaur. Tik ar diweem stohpeem uhdens wiina ikdeen isteekoht.

Is Londones. Tas pat's gudrs funks, Brunell wahrdâ, kas to gangi appaksch Temses-leelupes irr isdohmajis un ne fenn arri laimigi pabeidse, tas preeksch pahri neddelahm apmekleja kahdu draugu un ar scha behrneem tehrsejo un smejhajs. Gribbedams wiinaem kahdu jaunu mahschu spehli rahdiht, nehine knaschi, neweenam ne redsoht, labbi leelu selta=gabbalu muttê, un wehl ar ween smeedamees, tik nelaimigi aisrijajs, ka selta=gabbals wiinaam tâ neganti espraudahs riklê, ka dokteram bija nahkt un wiinaam no ahrenes tik dütli ar nasiti eegreest kallâ, ka selta=gabbalu warreja isneemt ahrâ. Bija gan gauschas bailes un fappes, kas tam bija jazeesch, bet nu ar Deewa pallhgu wiinsch jau drihs pa wiffam aspirdsees.

Sarunnaschana's,

kâ kahds mahzitajs Wahzsemme irr sarunnajees ar zitteem no saweem draudses behrneem,
pahr mahjas krustu jeb dsihwes nelaimi.

Ustota wakkara sarunnaschana.

Kahds naids un nemeers tanni apzeemâ, brandwihna pehz, irr zehlees, un kâ mahzitajs tohs prettineekus irr apmeerinajis.

Trihs jauni semneeki. Zeenigs mahzitajs, juhs to par taunu ne nemfeet, ka mehs trihs arri schê effam atnahkuschi, mehs arri gribbejam klaufiht, ko juhs zitteem stahstiseet.

Mahz. Juhs man arri effat nihli patihkami weesi! (Pee ta wiinsch teem sawu rohku sneeds.) Es wehleju, ka juhs arri zittôs wakkarôs pee man buhtu atnahkuschi, tad juhs arri buhtu dsirdejuschi, pahr ko mehs nu wairs ne runnasim.

Tee paschi semn. Zitti mums wiffu to jau irr stahstijuschi, un gan drihs wiffi no muhsu draudses pahr to irr dabbujuschi sinu, bet zaur to arri naids un leels nemeers irr zehlees muhsu apzeemâ. Tee trihs suohiti, kas apzeema gallâ mahjo, tee jau itt zeeti un swehti sawâ starpâ irr saspreeduschees, ne kahdu brandwihnu wairs nebs dsert, nebs sawâs mahjâs turreht. Wiinu fainneezes un behreni to paschu ir sawâ starpâ sohljuschees.

Zits semn. Scho wakkaru manna brahta dehs, tas stellmahkeris un wiina seewa arri turp irr aisgahjuschi un teem irr peekrittuschi. Schee paschi teize, ka arri wehl zitti to paschu gribboht darriht.

Tee pas wihrs. Uf! tahs seewischkas irr wiffuwairaf muddsigas pee schahs leetas. Manna fainneeze man wehl wakkar brühnum usstahweja un mohzija, lai es ar saweem 2 dehleem arri sabeedrojohs ar teem, kas brandwihnam pa wiffam atfalka.

Ummatn. Tahs meitas muhsu draudse arri kahdu saderribu sawâ starpâ irr sspreeduschees. Tahs ne gribb tahdu puischu par sawu wihru usneemt, kas wehl brands

wihnu dserre. Tahs fakka: pee tahda winnas ne mas ne eeschoht, ar fo pee galla buhs jaeret deedeleht, woi fo paschu un winna behrnus winnahm buhs usturreht. Tahds peedsehris no krohga nahkdams, seewu kulloht, fauns effoht ar tahdu dshwoht, un ar tahdu kohpâ laukâ eet; ar to schuhposchanu pehdigs kapeeks iseetohht, Tahdi dsebraji paschi kâ plikki dihdi ar faplehssteem swahrkeem aplahrt staigajohht, un tã arri winnu seewahm un behrneem effoht wissadi trubkumi. To manna meita mannim stahstija.

Mahz. Seewahm arri wissu-gruhtaki pee tahdeem plishtneekeem klahjabs. — Mannim tas irr leels preeks dsirdeht, ka tomehr zittas dwehseles muhsu draudsê jau atsihst, no ka wissu-wairak tahda dshwes nelaine nahk. To arri wissi apdohmigi zilweki zittas semmês irr wehrâ likkuschi un noschehlojuschî.

Se mn. Wissu-wairak man tas patikke pee muhsu puifscheem. Dewini no tahdeem gohdigeem jaunekteem sawâ starpâ irr apsohlijuschees, ar brandwihna dsebrajeem ne mas krohga sabeedrotees. Tee effoht tã runnajuschî: »kas lahga zilweks pafaulê gribb buht un palikt, tam wajag' mahzitees sawus kahrumus waldihht. Winni gan jau effoht rahdijuschî, ka tee gan gabbigi brandwihnu, arri retti irr baudijuschî, bet tee arri us preekschu gribboht rahdiht, ka tee tam arri warroht pa wissam atfazzihht. Winni ne gribboht ar fagleem, laupitajeem, dsebrajeem un flepkaweem wairs pihtees un sadraudsetees. No tahs naudas, fo tee lihds schim par schnapfi bij isdewuschî, tee us labbaku wihni gribboht islustetees; par to tee us preekschu ikweens 5 kapeeks f. n. ikneddefu gribboht famest, un kahdâ aisslehgâ lahde glabbahht woi us intressehm isboht.

Mahz. Ko tad tee ar to sakrafu naudu gribb darrihht?

Se mn. Pahh to tee wehl ne bija weenâ prahtâ.

Zits sem n. Es esmu dsirdejis, ka tee ar to naudu, fo winni lihds schim par schnapfi bij isdewuschî, gribboht spehlmannus makfahht, kas teem trakterâ pee dangoschanas usspehlehs, kad teem kahdas walkas deenas buhs un pee ta gabbigi un gohdigi kahdas buddeles labbu allu dserre. Tee puifschi effoht isrehkenejuschî, ja ikweens no teem katrâ neddetâ 5 kap. f. n. wesselu gaddu kahdâ lahdiht famestu, tad pee gadda galla ikweenam no teem dewineem puifscheem 2 rubl. 60 kap. f. nahkrohs un par wisseem dewineem buhtu lahdiht 23 rubl. 40 kap. f. n.

Mahz. Labbak' gan irr, ne kâ, kad tee par brandwihnu tik dauds naudu tehre, un wehl turklahht leeli dsebraji un newessell zilweki paleek; bet schi dangoschanas-luste teem arri daudsreis taps nihjinata un ruhkta darrita; jo tur jau arri sanahk tahdi, kas wairak schehlkenes eedserre, ne kâ tee warr panest, un eedsehruschî nemeeru un kildas zeff. Tee ar to naudu, fo tee gribb famest, gan fo labbaku warretu isdarrihht, un par to wajjadsigakas leetas sagahdatees.

Zits sem n. Ja paliktu ween pee kildahm! Wehl plehschana un kauschana daudsreis nahk pakkat. Es dabbuju sinnaht, ka 6 no teem 9 us to effoht pastahwejuschî, un fazzijuschî: schi nauda, fo winni gribboht famest, laf paleek wesselu gaddu lahdiht, un tad schi nauda jadobh us intressehm, tad no ta laika pehz 10 gaddeem ikweens dabu buschoht 25 rubelus, un ar intressehm no intressehm wehl wairak, par fo jau warroht brangu sirgu pirket.

Mahz. Redseet, teem fescheem puifseem bij gudraks padohms.

Zits semn. Bet mihtajs zeenigs tehws! Kas tad ar mannu kuhminu, to trakteru, buhs? — Kad ne kas wairs brandwihnu un schezlkeni ne dsere, tad tam ja eet deedeleht.

Mahz. Nu! nu! — Zaur to winsch deedelneeks ne paliks. Woi tad tam brandwihns un schezlakens ween isdohdams? Zilweki, kas brandwihnu wairs ne dsere, tee tomehr praffihs fo ehst, woi sewim allu, woi meddus-allu, woi kappeju liks doht. Weesi winnam arri ne truhfs. Reismanni, kas pee winna eebrauks, tee arri ta, ka taggadim, fo tehrehs. Woi tad preeksch brandwihna-laika ne kahdi krohgi un mahjas-weetas ne bija? — Bes ta allaschiu wehl zitti buhs, kas aisween zaur wissu sawu muhschu winna wezzi brandwihna-weesi paliks, kas bes scha dschreena ne buhs.

Zits turrigs saimneeks. Draugs, tawam kuhminam irr wairak semmes un naudu, arri labbakas ehkas, ne ka mannim, un es tak ne eemu ubbagos.

Teesas wihrs. Zik daschs irr muhschu apzeema, kam dahrsinsch ween un mas padohma, tomehr winsch naw deedelneeks. Sinnams, kad masak' tam eenahktu, tad tam wairak buhtu pascham sawu semmi ja-apstrahda un ne warretu wissu deenu, ar pihipi mutte, preeksch namma durwim stahweht, un tik ween pawehleht.

Mahz. Zilweks, kas muddigs pee saweem darbeem, taupigi, gahdigi un gohdigi dsihwo, tam gan buhs sawa peetilschana. Lai arr' irr, ka zitteem zaur to buhtu masak' eenahkschanas, kad masak' brandwihna dsere, tad tomehr dauds wairak zilwekeem zaur to nahks leels labbums. Ja muhschu trakteram deewabihjigs un kristigs prahts, tad winsch arri buhs pilna meera, ka tahds kaitigs dschreens pa wissam tohp atmests, kas tik dauds laudis netaimigus irr darrjigs. Ja winnam tahds prahts naw, tad tas rahda, ka winsch plehfigs zilweks, sawu labbumu ween mekle, un pahr zittu zilweku labklahschanu ne behda.

Zits semn. La gan zitti runna: winsch apmehdoht un apmeijohht tohs sahthas, un atsazjischanas-beedribas. Winnam tas gan mihtaki buhtu, ka mehhs wissu sawu mantu pee winna pahrdsertu. Zitti atkal fakka, winsch effohht fazzijs: tam tas gan effohht pa prahtam, kad brandwihns tohp atmests; winnam arri masak' buhschoht parradneeki, jo winna wissuleelaki dschraji, tee effohht arri wissuleelaki parradneeki, un zitti jau ka nabbogi winnam wairs ne warr makfaht; zaur winneem arri nahkschoht wissuwairak strihdes un lehrmi, kas zittus gohdigus weesus isdsenn, kas pee winna gan ilgaki buhtu palikfuschu un wairak buhtu baidijuschu. Scho nemeerigu dschraju pehz, zitti gohdigi weesi atrauajahs, un winnu pehz, tam trakteram jau diwreis strahpes naudu pee teesas bija jamakfa.

Mahz. Gohdigi un kristigi krohdsineeki tahdus ne apsmees, kas brandwihnu wairs ne dsere, bet tohs paschus wehl usteiks. Eelksch Amerikas 8000 brandwihna pahrdweiji scho dschreenu wairs ne pahrdohd un to par grehzigu kuptschoschannu turr, tapehz, ka zilwekus maita. Tur patt Amerika warr dauds semmes zaurstaigabe, pilssehtas un apzeemus, tur ne kahdu brandwihnu wairs ne warr dabbuht. Zitta wakkara mehhs wehl wairak pahr to runnasim.

J. G. U.

Lihds 26. Mai pee Rihges irr atnahkuschu 463 fuggi un aisbraukuschu 245.

Brihw drilleht. No Widsemmes General-gubbernementes pusses: J. Newerow, Censor.